

§ 911 přejímá ustanovení čl. 347, odst. (3) obchod. zákona a vztahuje se patrně vzhledem k tomuto prameni na vady skryté a praví, že objeví-li se nějaká vada později, jest ji oznámiti prodávajícímu bez zbytečného odkladu, jakmile jest seznána; jinak nárok ze správy zanikne.

Na tento případ myslí důvodová zpráva, mluvili o vadách, jež může poznati jen znalec a jež kupující nemusí vytýkati, jestliže jich nezpozoruje.

Závěrem uvádím, že měla by aspoň důvodová zpráva vytknouti jasně, který z posledně jmenovaných paragrafů (§§ 910, 911) vztahuje se na vady znatelné nebo skryté. Rovněž tak měl by býti vyjasněn poměr mezi §§ 769, 776 a §§ 910 a 911. Podobně měl by býti upraven nesoulad vzniklý nedostatkem lhůt vytýkacích, lépe řečeno praeklusivních lhůt k hlášení seznanych vad vzhledem k lhůtám pro žalobu ze správy stanoveným v §u 776.

Dr. Jirí Suchánek.

Baťa o hospodářství a právu.

Zemřelý Tomáš Baťa se chystal knižně uveřejniti své hospodářské zkušenosti a popsatí svou samorostlou podnikatelskou soustavu. V zápiscích k připravované knize¹⁾ byla nalezena tato slova: »Náš život je jediným předmětem na tomto světě, který nemůžeme považovati za své vlastnictví, neboť jsme ničím nepřispěli k jeho vybudování. Byl nám jenom propůjčen s povinností odevzdati jej potomstvu rozmnožený a zdokonalený.«

Jak pochopili tuto myšlenku, budoucí na povinnosti a odpovědnosti jeho následovníci? Mohutný podnik, kterému praktický genius Tomáš Baťa navždy vtiskl ráz své osobnosti, vybudovaný na vypiatém individualismu a počítající s člověkem až příliš hmotným, sobeckým, všude a stále kontrolovaným, kterému se bez ustání zdůrazňuje odpovědnost, a který je odměňován za všecko, co podniku prospívá a trestán za všecko, co podniku škodí, stále roste a sílí. Tomáš Baťa byl jistě výborným psychologem, znal dobře lidské vlastnosti a znamenitě je vystihl ve své praktické hospodářské filosofii. Tomáš Baťa se ve své činnosti a projevech dotýkal také otázek veřejných. Jeho nástupce, nynější hlava závodů, J. A. Baťa asi dobře pochopil onen duševní odkaz o rozmnožování a zdokonalování, neboť se již nespokojil s náhodnými rozbohy a náměty. Za spolupráce odborníků a bezpochyby i své lidové university »Studijního ústavu« napsal zajímavou a obsahem i formou originální knihu s velmi náročným titulem: »Budujme stát pro čtyřicet milionů lidí.²⁾ Není tam místa pro teorie a akademické úvahy, nýbrž jsou to samé konkrétní a uskutečnitelné návrhy, doložené většinou i výpočty, tabulkami, mapami a nákresy. A k větší názornosti je text dokonce ilustrován přesvědčivými obrázky, což je u takové literatury opravdu neobyklé. Aktuálnost a vážnost knihy pak podepírá, že návrhy byly, jak říká autor v úvodu, prodiskutovány s rozhodujícími činiteli našeho veřejného života, ba nejvážnější vznikly dokonce z jejich iniciativy. Dosáhli jsme svobody a samostatnosti, praví Baťa, ale hospodářským, právním a sociálním celkem náš stát dosud není, poněvadž jsou ještě místa, kde se dosud žije na úrovni dávno minulých století, jsou místa, kde leží ladem suroviny a bohaté přírodní zdroje a naproti tomu místa, kde je o ně nouze a kde se drazé platí. Zkrátka náš stát je tělem, jehož údy jsou dosud tak podvážány, že není

¹⁾ Posmrtné vydání: Úvahy a projevy. Uspořádal A. Cekota. Zlín 1932, stran 328, cena neudána.

²⁾ J. A. Baťa: Budujme stát pro 40.000.000 lidí. Vydalo nakl. »Tisk«, Zlín, za redakce A. Cekoty 1937. Stran 159, cena neudána.

celkového oběhu. Naše čtyři země jsou takovými podvázanými údy, tvořící stát jen formálně, podle jména. Baťa chce svými projekty přispět k vybudování skutečně jednotného státu ve smyslu hospodářském a dovozuje, že Československo, jakožto stát vybudovaný je s to uživit vedle nynějších patnácti milionů ještě dalších pětadvacet milionů, a sice 10,400.000 ve výrobě nerostné a využití vodních sil, 4,500.000 v zemědělství, 3,100.000 v dopravnictví a 7,000.000 při řemeslech a obchodu. Výpočty, kterými Baťa k těmto závěrům dospívá, jsou sice velmi stručné a odvážné, avšak je možno věřit, že jako praktický hospodář velkého formátu nepracuje s utopiemi a nebere je ze vzduchu. Vybudováním státu rozumí pak autor výstavbu technického základu státu a reformy jeho správy a zřízení. Při tom pokládá za nejdůležitější, aby bylo stále dbáno potřebné rovnováhy mezi státem jako podnikatelem a podnikatelem soukromým, neboť »občané a státy vykonaly největší díla technická i kulturní, když pracovaly společně, ve vzájemné důvěře, s jasně vytčenými cíly a poměry, respektující vzájemných práv«.

Základem technické výstavby státu je Baťovi doprava, již také věnuje největší pozornost. Probírá návrhy na vybudování silniční sítě, vodních kanálů a přehrad, železniční magistrály, motorismu a letectví. Jeho řešení jsou většinou zásadní, nekompromisní. Chce dáti naší dopravě páteř, která by z jednotlivých zemí utvořila státní a hospodářskou jednotu a navrhuje urychlené vybudování vzorné autostrady Cheb—Velký Bočkov. V rozpočtu, kterým doprovází svůj gigantický projekt, dovozuje, že by autostrada byla nejen rentabilní, nýbrž že by nad to pozvedla hospodářský život 4,400.000 obyvatel.

Nemenší důraz klade na vodní cesty a hospodaření s vodou vůbec, poněvadž vodní doprava i energie z hydroelektráren je daleko levnější, než která jiná. Máme klíčové postavení, neboť nejkratší spojení Severního moře s Černým vede naším územím, a proto je také naším svrchovaným zájmem pomýšletí na vybudování kanálu Labe—Dunaj.

Největším naším dopravním podnikem jsou dosud železnice. Zaměstnávají 130.000 osob a vyplácejí pensí 105.000 osobám. Příčiny jejich trvalé pasivity vidí Baťa v překapitalisování, byrokratické správě, neúměrných pensijních břemenech, která byla převzata bez fondů a značném veřejném zatížení. Právem zajisté vytýká jako velkou chybu, že nemáme ústředního hospodáře, který by harmonisoval všechny složky dopravy (ministerstvo dopravy). Železniční dopravu nutno budovat od západu k východu a tudíž postavit železniční magistrálu, která by se stala páteří železničního systému a umožnila projet republiku za 10—11 hod. A velké vzdálenosti je třeba zkrátit nejen technicky, nýbrž i pomocí tarifního sblížení. Baťa pak navrhuje ponechat vzdálenosti do 300 km tarifně nezkrácené a nad 300 km redukovat v poměru 1400:423 (největší vzdálenost v ČSR je 1400 km a plocha našeho státu srovnána do kruhu dá průměr 423 km). Toto řešení je sice velmi důmyslné, avšak lze mu vytknout, že řeší jen nevhodu tvaru našeho území, nikoliv vzdálenosti samé, neboť podle toho stát kruhového tvaru by mohl mít lineární tarify bez ohledu na možnost různé intenzity hospodářské činnosti vzhledem k poloze k trhu.

Odvážné, živé a nanejvýš zajímavé výklady o technické výstavbě jsou doplněny zevrubným rozbořem přírodního bohatství našeho státu, jehož těžbou je možno podle Baťových výpočtů zaměstnat 8,400.000 lidí.

Technické vybudování státu by však bylo málo platné, kdyby s ním ruku v ruce nešly reformy právní. A ty si Baťa představuje takto: Nevydávat více zákonů obmezujících podnikání a postupně odstranit obmezení dosavadní, přenechat soukromému podnikání výrobu a služby, jež dovede lépe než stát a s prospěchem pro stát (placením daní) i veřejnost (lepšími mzdami a výhodnějšími cenami). Pronajímat nevýnosné veřejné podniky se zárukou, že budou respektovány zájmy státní a veřejné. Dále je třeba snížit rozpočet, daně a reformovat berní systém po stránce technické. Naše podnikání je zatíženo nejvíce na světě, to je 8.14% z obrátu

(hned za námi je Německo, Francie a Rakousko, kdežto nejlépe je na tom Jihoafrická unie s 0.73%). Baťa pokládá za nutnou technickou reorganizaci berních správ, zjednodušení celé praxe, promptní vybírání daní s výhodami pro dobré platiče a pokutami pro špatné, promlčení berních věcí ve 3 letech, zavedení ručební povinnosti berních orgánů, odstranění politického zvýhodnění družstevnictví a odstranění vyššího zdanění moderních forem prodeje, jakož i zrušení daní obchodových. Je také nutno zmenšiti počet 27 druhů daní a 35 druhů poplatků a nahraditi je několika jednoduchými, vybíranými nejlépe srážkou u pramene tím správním útvarem, který je zdroji nejbliž, to je decentralisovat výběr mezi stát, zemi a obec.

Baťa navrhuje reformu živnostenského řádu, a to na základě myšlenky rozdělení živností do příbuzných skupin, aby byl v krizi umožněn přestup a co nejvíce ulehčen přístup k živnostem prodejním, rozšířen počet svobodných povolání a živností a nezaváděny nové živnosti koncesované. Při tom doceňuje význam obchodního a živnostenského školství. Podle názoru autorova se nejlépe osvědčily školy soukromé (!). Mělo by býti zavedeno předběžné povinné praktické zaměstnání jak u žáků, tak u profesorů a nařízením stanoveno, že žádný absolvent obchodní školy se nesmí ucházet do 10 let o státní službu, jinak by byl povinen nahraditi státní pokladně výlohy ve výši 10.000 Kč za každý rok studia během desítileté doby ve službách státu.

Pro zvýšení podnikavosti a tím i zaměstnanosti je nezbytně potřebná důvěra ve stabilitu a rentabilitu, a to je opět podmíněno právní jistotou. Baťa volá po větší právní jistotě, které bude dosaženo, bude-li uveden v život ústavní soud, nebudou-li se dělat zákony se zpětnou platností, nebudou-li se zákony vykládat podle politického počasí, bude-li urychleno rozhodování Nejvyššího správního soudu, budou-li úřady povinny rozhodnout do určité doby, tvrdí-li strana, že uplatňuje subjektivní právo, bude-li zavedena ručební povinnost státu při nezákonném výkonu veřejné moci a nebudou-li proti duchu ústavy zřizovány laické a neodpovědné komise a syndikáty s velkými právy zasahovat do hospodářství.

Nelze pochybovat, že náš stát by byl na tom daleko lépe, kdyby bylo uskutečněno všechno, co Baťa považuje za dobré, ale stejně nelze pochybovat o tom, že by všichni nebyli spokojeni. Všecky návrhy jsou dobře pochopitelné z hlediska znamenitě prosperujícího podniku, který je v expansi, a který upírá nároku na existenci všemu, co není zdravé, silné a bojovné. Snaha po největším technickém pokroku a výstavbě, největší racionalisaci, hospodářské svobodě a právní jistotě jsou hlavní prvky Baťova programu, který je vlastně jakýmsi hospodářským imperialismem. Obzor se nám jistě více doplní a ucelí v druhé jeho knize,³⁾ která je neméně originální a ještě zajímavější a v níž seznamuje veřejnost se svými zkušenostmi a poznatky z obchodní cesty kolem světa. I tam klade hlavní důraz na dopravu a jistě právem tvrdí, že světový obchod se nedá dělat bez světových cest a světové dopravy. Celá kniha je nanejdvůh poutavé líčení poměrů v cizině, viděných očima praktického hospodáře, který nikde nezapře svou myšlenkovou orientaci. Líbí se mu všude, kde vidí budování, pionýrství, odvalu a pracovitost. Imponuje mu budovatelské dílo italského fašismu, kde mají vzorné autostrady, kde vysušili Pontské bažiny. Při tom připomíná Černý močál u nás na Podkarpatsku a volá: »Vysušme ho. Ukažme, že naše demokracie je také dynamická. Troufal bych si to provést za 30 mil. Kč.« Tato kritika, spojená s činorodostí, imponuje. Baťa vidí nejen Forum Mussolini v Římě, ale hned si uvědomuje, že tím Duce zaměstnal Carraru, železnice, sochaře, zedníky. Oceňuje nejen staré památky v Pompejích, nýbrž si také všimá, jak již ve starověku pěstovali svobodnou obchodní politiku a stavěli pro cizí kupce

³⁾ J. A. Baťa: Za obchodem kolem světa. Upravil A. Cekota, vydalo nakl. »Tisk« ve Zlíně 1937, stran 260, cena neudána.

tržnice, poněvadž tito nesměli obchodovat v ulicích. Všude mu učarovalo budování, ať už Balbovo v Tripolisu, či Židů v Palestině, nebo v Jodhpuru v Indii. Je nadšen asijskými poměry, kde život kvete, kde je 3000 km od jednoho moře k druhému bez cel, kde je naprostá svoboda obchodu a podnikání. Právní jistota, dobrá měna, výborně vybudovaná doprava a nízké daně. Nejdůkladněji si všímá Japonska, odkud tuší asi nejnebezpečnějšího konkurenta, jehož úspěch podmiňuje úžasná sebekázeň, heroismus, dokonalá dělba práce a smysl pro povinnost. A čtenář často s autorem závidí cizině, že skoro všude užili nezaměstnanosti k budování země za pomoci veřejných prostředků, jen u nás ne, neboť se platily podpory za nepracování. V závěru, který sugestivně z obou knih plyne: Nesmíme a nechceme zůstat pozadu za cizinou, každý z Baťou bude souhlasit, neboť jsme příliš malí, než abychom si mohli dovolit luxus zpátečnictví!

Dr. František S t r á n e c k ý (Brno).

Zprávy.

Návrh právní rady na úpravu řízení ve věcech správních. Ze středu právní rady vyšel návrh zákona na úpravu řízení ve věcech správních, který má za účel jednak rozšířit platnost nařízení č. 8/1928 Sb. z. a n., jednak řízení to urychlit. V prvním směru, jímž se předpisy o řízení ve věcech náležejících do působnosti polit. úřadů upravené cit. nařízením rozšiřují i na další odvětví a vydávají některé detailní předpisy pro toto řízení, nemůže být jistě námitky proti zamýšlené změně, zvláště když dosáhne se tím toho, že správní řízení bude shodně a přesně upraveno co možná v nejširším oboru správy. Za to další navrhované změny sotva možno takto bezvýhradně uvítati. Podstata jich spočívá v tom, že správním úřadům stanoví se lhůta na vyřízení podání, na jichž vyřízení má strana právní nárok, a to lhůta 5ti měsíční pro I. instanci a 4—6 měsíční pro II. instanci. Nedodrží-li prvá instance tuto lhůtu, nastane na žádost strany devoluce na druhou instanci a když ta věc nevyřídí do dalších 4 měsíců, je možna stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu, jenž rozhodne zda a do které lhůty jest úřad povinen věc vyříditi. — Denní tisk uvítal návrh jako prvý prý pokus, aby úřadování správních úřadů bylo urychleno, při čemž zmíněné lhůty zdály se spíše ještě být příliš dlouhé. Domnívám se však, že možno mít vážné pochybnosti o tom, zda takovýmto způsobem se zamýšleného účelu spolehlivě dosáhne. Neboť stanoviti úřadům lhůty pro vyřízení za nezměněného stavu personálního, bez změn předpisů o řízení a celkového chodu a způsobu úřadování, zdá se být počináním poněkud příliš odvážným, které by mohlo i ohroziti řádný a bezvadný výkon práce správních úřadů. Srovná-li se velká rozmanitost záležitostí, jež správní úřady vyřizují, od věcí zcela jednoduchých, jež možno běžně vyřizovati až po záležitosti velmi komplikované a obtížné, kde nutno konati rozsáhlá šetření, výslechy účastníků, opatřovati posudky znalecké a pod., zdá se takovéto řešení příliš mechanické. Bylo by zajisté správnější začíti reformou správního úřadování vůbec, uvažovati o tom, zda nebylo by možno je zjednodušiti, zda musí se starati stát nezbytně o tolik věcí, o kolik se nyní stará a pak na zjednodušení basi řízení urychlovati. — Ještě jedna věc v onom návrhu musí vyvolati pochybnosti. Nehledě k tomu, že Nejvyšší správní soud má rozhodnouti o výše zmíněné stížnosti do 3 měsíců, což jest v nynější době lhůta dosti krátká, stanoví se dále, že vyhoví-li N. s. s. stížnosti, učiní o tom současně sdělení předsedovi vlády, který vzhledem k své ústavní zodpovědnosti jest oprávněn učiniti čeho třeba, aby věc byla do lhůty